

L'HOME FERÉSTEC

I

Naturalment, jo no podia refusar el convit del meu amic Olivella, el masover del Mas Olivella. Si no acceptava fóra un ingrat. Tots coneixeu la franquesa dels nostres pagesos de l'Empordà, i l'Olivella, enc que garrotxí, era franc com un empordanès.

Veu's-aquí perquè aquell dijous de mercat de Figueres, que ell l'havia aprofitat per a tractar un afer amb uns parents, jo li vaig prometre que dilluns acollaria el cavall a la tartana i iria a la seva llar, amagada en una fondalada de sota el Puig de Bassegoda.

I vaig complir.

Se'm va rebre com a qui sap qui; em presentaren, una darrera l'altra, totes les persones del poble; m'empalegaren amb obsequis; deixaren les feines per a portar-me a tot arreu; em treien el plat del davant perquè els semblava que aquell menjar no m'agradava prou... A mi em plau l'hospitalitat, però tanmateix allò era massa!

Vaig estar dos dies portant sempre al costat a aquella bona gent. Amb ells havia visitat tota la població, fins els recons més oblidats.

Xex té un esbart de masies, part ençà del riu, que són la vanguarda del poble; té unes deveses i uns espessorals de boscos que la tramuntana s'ha triat per a fer-ne el seu camp de joc; té un tros de Muga, que en veure tanta bellesa mai no es surt de mare; té unes típiques passeres corcades de no sé pas quants anys, que mai no es corquen més; té una gràcil dameta que pesca amb canya i escandalitza a tothom perquè va massa curta; té, part enllà del riu, les cases del poble, més velles que el mateix poble. I com si totes aquestes gràcies no fossin prous, Xex té el *camí ral* molt dolent, la qual cosa us indica que gaudeix la tranquil·litat de veure's visitat per poca gent.

Jo sóc un enamorat de la ciutat plena d'aldarulls, però quan em cal reposar cerco *l'amplada de la mar* o bé un poble ben poble. Per això—i també per a no agraviar a l'amic Olivella—havia acceptat la invitació. Però, fillets de Déu, els meus hostes, amb l'afany de plaure'm, m'havien trencat el ciri! Ja em veia damnat a passar-me vuit o quinze dies anant per tot arreu al costat d'un home que m'explicaria vint vegades una mateixa cosa, i d'un parell de dones que riurien de tot el que digués, i d'un vailet que em faria menjar fruites tant si vols com si no vols, i d'una mosseta que petonejaria una cabra, i d'un ca que *m'entrebancaria; quan veu's-aquí* que el tercer dematí, en llevar-me, vaig trobar la casa buida. I em vaig escórrer amb un llibre sota l'aixella per a anar-me a ajaçar a qualsevol pradell.

En tornar-ne sentia baticors, perquè creia que ells es planyerien d'haver-me deixat sortir sol i els altres dies no es refiarien que *m'aixecava a migdia.* Però, sortosament, m'havia equivocat; l'amo em digué: «Bensegur us estimeu una estona per vós. Sortirem les tardes; els matins dediqueu-los als vostres llibres, si així us plau.» Jo en vaig sentir tanta alegria, que, en paga, vaig fer-me el propòsit de restar al mas tres setmanes.

I cada dematí anava a llegir en una deveses o altra, mentre l'airet em treia dels pulmons el fum de les xemeneies de les fàbriques.

Fins que un dia, que m'havia allunyat un xic més que de *consuetud, vaig anar a raure en* un tros de bosc que m'encisà perquè hi vivia un ésser estrany i feréstic. Imagineu-vos un home vell, fort com un roure, vestit de parracs i amb una barbassa blanca, verge de tisores, que li rodola pit *avall, i uns bigotis* que li tapen la boca i no li deixen fúgere cap mentida. L'home vell era veritablement formós per un artista i ni fet exprés per a anunciar a la fira de Figueres o al carrer de Sant Pau, de Barcelona, un elixir que fa créixer els cabells. L'home vell tenia una mirada molt noble i la musculatura no li desfigurava el cos.

En arribar al bosc l'havia saludat, i ell em va contestar amb un rebuf. I quan va haver esment que jo no tenia cap ganes d'anar-me'n va posar una cara de *tres déus i s'amagà dins una llei de barraca.*

No podia llegir res, només pensava en ell. L'home feréstec seria, potser, un geni, un nou Zaratustra o un profeta Elies, o bé un salvatge? Seria tansols un anacoreta romàntic d'amor? Tal volta un criminal que convertia el bosc en alcabot? De mica en mica aquell home m'entrava ànima endins, i em calia esbrinar el misteri de la seva vida.

Un cop al mas, vaig dir als amics el meu encontre. Els masovers s'espantaren molt i em demanaren per Déu i sa mare que no tornés pas a aquell bosc, *car l'home vell era dolent, dolent.* Jo, en veure'ls tan esparverats, que semblava que parlessin del dimoni, els vaig prometre que no m'hi acostaria més.

L'Olivella me n'explicà quelcom, de l'anacoreta de Xex. Em digué que de tota *la vida viu allà mateix.* Planta tomàtecs i cols i cebes, i té una fona molt destra pels conills i per les perdius i guatlles. No sap el gust de cap mena de pa, ni el de molles blanques, ni el de molles brunes. És el papu de les criatures, al qual criden les mares dels fills entremaliats. Té una basarda de trepitjar el poble! I, ai del qui s'acosta al seu bosc, que ja ha ben begut oli!; l'home dels peus descalços, en veure algú, prepara la fona i se li inflen els bíceps forçuts. M'explicà, l'Olivella, que havien desaparescut una pila de persones,

i que no podien res contra aquell salvatge perquè era un ogre bruixot.

La narració del meu hoste no va fer altra cosa que captivar-me més. M'havia cregut tot allò versemblant, deixant de banda la llegenda. Els bruixots i ogres només existien en els temps que hi havien molts princeps i els àngels rondaven per la terra disfressats de velles fades, i ara tots se'n són anats. Altrament, el qui té la mirada molt serena i s'amaga d'un hom que vegi, pot ésser un malvat sobrenatural i menjar carn humana? Poc era aquest el misteri de la seva vida, baldament no tastés mai el pa i fos molt hàbil per la caça. I com podeu suposar, vaig tornar cada dematí a veure'l.

Era tot ú ajaçar-me damunt l'herba del seu bosc i ell amagar-se a la barraca. Forçosament, aquell home havia d'ésser més bo que el pa que no menjava. Si algú havia desaparescut, com deien, l'home feréstec no hi tenia art ni part.

Suposo que, fins i tot, algun cop no el devia deixar menjar, perquè quan estava coguent un conill o una guatlla, mort amb la fona tan dreturera, en arribar-hi jo agafava la vianda i se n'anava. Però m'interessava més ell que no el seu païdor, i no volia pas deixar d'anar-hi. Per altra banda, un hom s'hi trobava tan bé a aquell bosc devingut un temple immens, el qual tenia les copes dels arbres per voltes i les soques per columnes i aquella barraca petita i matussera per altar! Ja m'entristia només de pensar que al cap d'un mes hauria de tornar a Figueres.

Un dia vaig trobar per un camí a En Jan, l'home més vell del poble, el qual ja no recorda la seva edat. En Jan em va dir que quan era família va comparèixere a Xex un xavalet més gran que ell, que tenia un esguard tot estrany i s'amagava de tothom amb un aire sospitós. Se'l miraren amb recel i començaren a maltractar-lo, perquè era un noi molt dolent. Va cometre algun furt, esgarrià les cries dels ocells i dels conills, es menjà un llom del senyor rector, va matar el gat de la Piticul, i anava a dormir aprop d'un niu d'òlives, i més endavant, encara, es mirà de mal ull a una dona prenys, que morí del part. Al cap de poc se n'enretirà al bosc, embruixat com una mala cosa, i d'aleshores ençà no se n'ha mogut més.

En Jan, sense pensar-s'ho, m'havia revelat el misteri que tant em capficava. Aquell home feréstec era un minyó abandonat que va anar a raure al vilatge, i si es va sentir a dir tant que era dolent, que ell en volgué ésser. Però, tanmateix, la dolenteria no esmussa la gana, i com que els maltractes no el deixaven viure, es veié obligat a retirar-se al bosc per a aprendre ell mateix a peixir-se. I en el bosc va devenir feréstec. De totes les desgràcies que passaven al poble en tenia ell la culpa. I sort que corregués la veu que les bruixes el feren bruixot!

Només em queden dos dubtes, que ben segur mai de la vida no esbrinaré ni intentaré d'esbrinar. D'on es treia aquell vestit de parracs? Com podia satisfer plenament els calfreds de passit que totes les sangs fortes senten tard o d'hora?

II

Veient a l'home de les mans aspres com una taronja eixarreïda, vaig sentir per primer cop a la vida una immensa recança de no ésser pintor. Certament, no es pot trametre damunt de les quartelles l'ànima d'un éser bocaclosa que s'amaga en veure algú, ni aquella expressió dels seus ulls que mai no s'entelen, ni el gest estrany d'uns llavis que mosseguen els pels d'un bigoti.

L'home del bosc era un antic troglodita domenyador d'orifanys de la vista llarga o bé un heroi de pel·lícula selvatana, impressionada a Nord-Amèrica, i jo sentia una veritable pena que aquell feréstec morís sense restar retratat. Mancat d'altre mitjà, vaig decidir fotografiar-lo.

Sabia perfectament que l'havia de sorprendre, perquè totseguit que em veiés ja s'encauaria. Altrament, coneixia on estava el sol quan jo entrava al bosc i ni em deixaria temps per a sobtar-lo. Em calia, doncs, presentar-m'hi més aviat i així l'atraparia traficant pel seu hort.

Però, l'endemà, totseguit que li vaig encarar la maquineta li guspirejaren els ulls i se li va inflar la musculatura, i es tragué la fona. No tenia més remei que fúgere cuita-corrents, com un esperitat, amagant-me darrera de tots els arbres, perquè les pedres tan dures em brunzien arreu de les orelles.

Vaig arribar al Mas Olivella amb un gran pànic, car he de confessar que, malgrat plaure'm l'aventura, no tinc res de valent. L'home feréstec era de debò un malvat? Seria l'homeier d'aquells desaparescuts? Temia que la història de la seva vida que jo havia deduït era quelcom absolutament inversemblant, i que fóra cert el que deia la gent. Em fiu el propòsit de no acostar-me més pels indrets de l'home del vestit de parracs. Però totseguit que vaig veure ben lluny el perill, em tornaren a entrar les ganes de mapar-lo per a poguer-lo comtemplar sempre que em vingués bé. Sóc temerari i prou optimista per a no adonar-me del que em pugui passar si no és que m'està esdevenint i tinc orgull per a volguer reeixir en l'empresa que començo a portar a cap.

I vaig tornar-hi, cada dia un xic més aviat, sense conseguir mai el meu propòsit. Sempre la seva fona em feia fúgere espantat, sentint-me les pedres arran les orelles. Si-més-no, però, havia posat en clar el meu dubte. Quan no veia la maquineta s'amagava; només s'enfurismava quan la portava a les mans. La màquina de retratar li feia por!

Un dia, en arribar al mas, vaig trobar-me amb un propi de l'estació telefònica més pròxima, que m'apressà el retorn a Figueres. No podia perdre temps; l'endemà, abans de marxar, havia de fotografiar a l'home dels peus endurits.

Escorrent-me pel marge del bosc, esgarriant-me amb les argelagues i garrigues, vaig ficar-me entre les canyes de les tomateres. Finalment, havia aconseguit la meva dèria.

Anant cap a Figueres, arri, arri, cavallet, em sentia immensament feliç. Havia assolit un gran triomf, havia fet una cosa en la qual hi fracassaren molts d'altres. Ara tenia la imatge tan bella de l'home feréstec per a alegrar-me els ulls sempre que volgués, per a mostrar-la a tothom. Em divertia pensant en la cara que posarien els meus hostes en rebre el retrat. Estava el que se'n diu satisfet!

Però, en arribar a casa, vaig adonar-me que amb les presses m'havia oblidat de destapar l'objectiu.

J. ROURE I TORRENT